

Handläggare: Maria Andersson
Telefon: 08-508 259 10

Till
Socialnämnden

Avrapportering av projektet Bostad Först i Stockholms stad och förslag om utvidgning av projektet

(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förslag om utvidgning av projektet Bostad Först i Stockholms stad

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Anna Mattsson
tf. Avdelningschef

Sammanfattning

Föreliggande ärende är ett förslag om att utvidga projektet Bostad först i Stockholms stad till att omfatta ytterligare 15 lägenheter.

Den första hyresgästen flyttade in i augusti 2010 och 17 hyresgäster är för närvarande involverade i projektet. Av dessa har 15 flyttat in i lägenhet och ytterligare två personer kommer att flytta in när en lämplig lägenhet blir ledig. Trots problem, bl.a. när det gäller klagomål och två vräkningar, är projektets

aktörer eniga om att resultaten är positiva och att en utökning bör göras. Denna bedömning stärks vidare av utvärderarnas baslinjemätning som visar att personerna som ingår i projektet väl motsvarar den tänkta målgruppen. En utökning av projektet skulle skapa större förutsättningar att utvärdera effekterna då tillförlitligheten ökar med fler deltagare.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid utvecklingsenheten inom stadsövergripande avdelningen. Till underlag för ärendet ligger arbetsgruppens gemensamma bedömning, utvärderarnas preliminära rapportering av baslinjemätningen samt styrgruppens inriktningsbeslut från den 22 juni.

Bakgrund – Bostad Först i Stockholms stad

Under 2009 beslutades att ”Bostad först” skulle provas i Stockholms stad och Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen fick i budget 2010 uppdraget att leda ett projekt med syfte att utforma en Bostad först modell för staden, med en boendelösning där hemlösa personer direkt erbjuds permanent boende i egen lägenhet.

Projektet ska utveckla metoder och arbetssätt för intensivt, långsiktigt och individuellt utformat stöd i boendet. Målet är att skapa förutsättningar för f.d. hemlösa personer att etablera ett stabilt och långsiktigt boende och möjliggöra kvarboende. På längre sikt är målet också att initiera och stödja en förändringsprocess och stödja personerna att utveckla egna strategier för att klara ett självständigt boende.

Modellen ska utvärderas. Projektet syftar också till att utveckla kunskapsbaserade metoder för stadens arbete med att motverka hemlöshet.

Projektet påbörjades i februari 2010 med en planeringsfas där principerna för Bostad först i Stockholms stad definierades och roller och ansvar för olika aktörer fastställdes. Projektets operativa fas löper under 3 år med start i augusti 2010. För projektets första år beslutade Organisations- och föreningsutskottet vid sitt sammanträde den 22 juni 2010, om utökat föreningsbidrag till Stockholms Stadsmission om 2 100 000 kr (Dnr 10.1- 0375/2010). Projektet följs upp och utvärderas löpande. Slututvärdering ska presenteras under hösten 2013.

Arbetet sker i partnerskap mellan Stockholms stads socialförvaltning (SOF), Svenska Bostäder, Stockholms Stadsmission, och Lunds universitet. Från staden ingår Enheten för Hemlösa samt stadsdelsförvaltningarna Hässelby- Vällingby respektive Spånga- Tensta. Projektet leds av en styrgrupp bestående av representanter från medverkande aktörer i projektet.

Projektet har en årlig avstämning i maj månad då avrapportering samt beslut om eventuella förändringar och utökningar sker.

Om Bostad först

Stockholms stad har under många år använt sig av den så kallade ”boendetrappan”. Det är en modell som för de flesta hemlösa innebär en rehabiliteringskedja där de flyttar till ett nytt boende, när en ny nivå av ”mognad” uppnås. Syftet är att man i boendetrappan ska tränas i vad det innebär att bo på den vanliga bostadsmarknaden och målet för de flesta är en egen lägenhet. I Stockholms stad innebär detta att man efter en tids rehabilitering och uppvisande av skötsamhet ges möjlighet pröva på att bo i eget boende i en försöks- och träningslägenhet. Försökslägenheten kan efter minst ett års skötsamt boende övergå i ett eget kontrakt.

Under senare år har boendetrappor ifrågasatts i större utsträckning och alternativet ”Housing first” eller Bostad först lyfts fram som ett alternativ. Denna strategi har sitt ursprung i USA¹ men används nu i olika omfattning på många platser. Den praktiska utformningen av Bostad först strategier varierar vad gäller krav på hyresgäster, stödinsatser, kontraktsformer. Utgångspunkten är dock alltid att hemlösa personer omedelbart ska få tillgång till en permanent bostad. En annan viktig gemensam utgångspunkt för Bostad först strategier är hög grad av normalisering av boendet vad gäller integrering med vanliga hyresgäster, kontraktsformen och att det inte ska förekomma särskilda villkor så som krav på nykterhet. Till skillnad mot den så kallade boendetrappan används inte bostaden som en del i en rehabiliteringskedja utan ses som ett första steg och förutsättning för att en rehabiliteringsprocess eventuellt kan starta. Enligt Socialstyrelsens vägledning om boendelösningar för hemlösa personer är den bärande idén bakom bostad först:

[A]tt individen omedelbart ska erbjudas en bostad med eget kontrakt, utan att krav ställs på att hyresgästen ska ’vara redo för att bo’. Ett permanent, tryggt boende är den grundläggande filosofin bakom

¹ Ofta anges programmet Pathways to Housing som en av föregångarna. Information och utvärderingar om programmet kan hittas på <http://www.pathwaystohousing.org/>

Bostad först. Stöd i boendet erbjuds, men det är frivilligt att ta emot. Åtskillnaden mellan boendet och stöd respektive behandlingsinsatser är fundamentalt i 'Bostad först'²

Bostad först innebär ett erbjudande om permanent bostad först och sedan erbjuds intensivt stöd i boendet. Det innebär att den permanenta bostaden är startpunkten och att förberedelse tiden inför inflyttning är kort. Utgångspunkten är att alla kan bo men individer är i behov av varierande grad av stöd. Det innebär att boendelösningen ska eftersträva: normalisering, långsiktighet och kvarboende och f.d. hemlösa personer ska erbjudas bostad på samma villkor som alla andra hyresgäster (Hyreslagen) samt att boendet separeras från stöd och behandling.

Bostad först är inte en modell med specifikt stöd innehåll utan en strategi som kan kombineras med flera olika typer av stödinsatser i syfte att främja kvarboende och återintegrering. I strävan att utveckla en evidensbaserad praktik för att motverka långvarig hemlöshet pågår utvecklingsarbete med att pröva olika stödformer tillsammans med boendelösningar som bygger på Bostad först principerna i flera kommuner.

Parallellt pågår kartläggningar och forskning kring effekterna av olika metoder och stödmodeller exempelvis vad gäller olika användbarhet för olika målgrupper. Under 2009 har Socialstyrelsen genomfört en systematisk kartläggning kring olika boendelösningar och olika former av stöd men konstaterar att det behövs mer kunskap särskilt kring vilka stödinsatser som är verksamma för vilka grupper, under vilka omständigheter, samt kring utformningen av villkor och krav kopplade till boendet. En viktig fråga handlar om hur stödinsatserna bäst utformas för personer med missbruk och beroendeproblematik.³ Detta är en särskilt viktig aspekt för Stockholms stads projekt då missbruk och beroendeproblematik är omfattande bland projektets målgrupp. Hösten 2011 kommer mer kunskap då Socialstyrelsen publicerar en systematisk kartläggning av boendestöd för denna målgrupp.

Förvaltningens förslag

Projektets styrgrupp föreslår att projektet utvidgas med ytterligare 15 hyresgäster. Förvaltningen föreslår att Skarpnäck och Skärholmens stadsdelsförvaltningar inbjuds att delta i projektet och erbjuds fem lägenheter var. De övriga fem lägenheterna i projektet föreslår styrgruppen ska erbjudas till enheten för hemlösa.

² Socialstyrelsens skrift (2010) *En fast punkt – Vägledning för boendelösningar för hemlösa personer*, s.

³ Se t.ex. Kertesz, Stefan G & Saul J. Weiner *Housing the Chronically Homeless: High Hopes, Complex Realities* JAMA 2009;301(17):1822-1824 eller Kertesz, Stefan G et al *Housing for Homeless persons with Active Addiction: Are We overreaching?* The Miliband Quarterly v.87, n2, 2009: 495-534.

I samband med utökningen föreslås också några förändringar i projektets utformning. Bedömningen baseras på en sammanvägning av flera faktorer. Efter första året bor 14 personer kvar i de lägenheter de har blivit anvisade, trots att boendesituationen är skör för flera av hyresgästerna. Inför utvidgningen kommer det samarbetsavtal som upprättas mellan den boende och projektet justeras. Rutiner för hantering av avvikelser från samarbetsavtalet tas fram och hantering av oro och tidig upptäckt av problem som kan leda till problem i boendet förtydligas

Kontakt och stöd har i de flesta fall fungerat väl och har bidragit till att skapa förutsättningar för ökad boendestabilitet för hyresgästerna. De flesta av hyresgästerna har ett omfattande och troligen långsiktigt behov av stöd. En mer strukturerad uppföljning av stödinsatserna har påbörjats efter den första utvecklingsfasen i projektet vilket bidrar till metodutvecklingen. Samarbetet mellan aktörerna i projektet fungerar väl och mycket tid och resurser har lagts på samarbete vilket ger goda förutsättningar för fortsatt arbete och utvidgning.

En preliminär analys av kostnaderna i projektet tyder på att bostad först kan innebära minskade kostnader för socialtjänsten. Det är i dagsläget inte möjligt att göra en fullständig analys av kostnaderna med anledning av den korta tid som gått sedan projektet startades. En första preliminär analys visar dock på en tendens för minskade kostnader jämfört med kostnaderna för boende- och behandling för hyresgästerna under de tolv månader som föregick projektets start. En mer komplett analys kommer göras vid årsskiftet då samtliga hyresgäster har ingått i projektet under ett år.

Hittills har projektet haft en enhetlig ersättningsnivå för stöd i lägenheten. Diskussioner pågår nu kring att inför tre ersättningsnivåer – *stöd före inflyttning, stöd i boendet samt nedtrappning av stöd efter kontraktsövertagande*. Syftet med att differentiera är att skapa en ersättningsmodell som tydliggör att stödinsatsen påbörjas före inflyttning samt bättre återspegla skillnader i tidsåtgång och intensiteterna i stödet

Ytterligare en viktig anledning till att utvidga projektet är att det behövs ett större underlag för att utvärdera effekterna av Bostad först i Stockholms stad med större vetenskaplig tillförlitlighet.

Bilaga

1. Utformning av Bostad först i Stockholm